

ANALIZA MODIFICĂRILOR ÎN EXECUTAREA OBLIGAȚIILOR PECUNIARE, INTRODUSE ÎN CODUL CIVIL AL REPUBLICII MOLDOVA

Sergiu BĂIEȘU

Doctor în drept, profesor universitar,
Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova
e-mail: baies_sergiu@yahoo.com
<https://orcid.org/0000-0003-2343-420X>

Vladimir PALAMARCIUC

Doctorand,
Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova
e-mail: palamarciuc.vladimir@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3340-1399>

Prezentul articol analizează principalele modificări cu privire la executarea obligațiilor pecuniare care au fost introduse în cadrul reformei de modificare a Codului civil al Republicii Moldova (în vigoare de la 1 martie 2019). În cadrul reformei au fost utilizate mai multe instrumente europene și internaționale cu reguli-model din domeniul dreptului privat, cu accent pe DCFR (Draft Common Frame of Reference) și Principiile UNIDROIT, fapt care a influențat și textul unor articole privind executarea obligațiilor pecuniare. În acest context, în articol este prezentată o viziune comparativă a modificărilor implementate în cadrul legal național și instrumentele model din care au fost inspirate și examinate unele problematice practice de aplicare a acelor prevederi.

Cuvinte-cheie: Cod civil, obligație monetară, plată în numerar, plată fără numerar, executarea obligației.

ANALYSIS OF AMENDMENTS IN PERFORMING THE MONETARY OBLIGATIONS INTRODUCED IN THE CIVIL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The article examines the main amendments on performance of the monetary obligations that have been introduced as part of the reform on amending the Civil Code of the Republic of Moldova enacted as from 1 March 2019. As part of the reform there were used more European and international instruments with model rules from the field of private law, with accent on DCFR and UNIDROIT Principles, the fact that influenced also the text of certain articles on performance of the monetary obligations. In this context, in the present article is presented a comparative view of the implemented amendments in national legal framework and the model instruments that served as source of inspiration and are examined some practical problematics on applying those provisions.

Keywords: Civil Code, monetary obligation, payment in cash, payment by transfer, performance of the obligation.

ANALYSE DES MODIFICATIONS DANS L'EXÉCUTION DES OBLIGATIONS MONÉTAIRES INTRODUITES DANS LE CODE CIVIL DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA

L'article examine les principaux amendements sur l'exécution des obligations monétaires qui ont été introduits dans le cadre de la réforme sur l'amendement du Code civil de la République de Moldavie entré en vigueur à partir du 1er

mars 2019. Dans le cadre de la réforme, on a utilisé davantage d'instruments européens et internationaux avec des règles modèles du domaine du droit privé, en mettant l'accent sur les principes DCFR et UNIDROIT, ce qui a également influencé le texte de certains articles sur l'exécution des obligations monétaires. Dans ce contexte, le présent article présente une vue comparative des modifications apportées aux cadres juridiques nationaux et des instruments types qui ont servi de source d'inspiration et examine certaines problématiques pratiques relatives à l'application de ces dispositions.

Mots-clés: Code civil, obligation monétaire, paiement en espèces, paiement par virement, exécution de l'obligation.

АНАЛИЗ ИЗМЕНЕНИЙ В ИСПОЛНЕНИИ ДЕНЕЖНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ, ВНЕСЕННЫХ В ГРАЖДАНСКИЙ КОДЕКС РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

В данной статье рассматриваются основные изменения по выполнению денежных обязательств, которые были внесены в рамках реформы в Гражданский кодекс Республики Молдова, вступивший в силу с 1 марта 2019 года. При проведении реформы были использованы разные европейские и международные инструменты с типовыми нормами в области частного права, с акцентом на DCFR (Общая система координат европейского частного права) и принципы UNIDROIT (Международный институт по унификации частного права), что повлияло и на текст некоторых статей об исполнении денежных обязательств. В данном контексте, в статье представлен сравнительный взгляд на внесенные в национальное законодательство и типовые документы, изменения которые послужили источником вдохновения, и рассматриваются некоторые практические проблемы, связанные с применением этих положений.

Ключевые слова: Гражданский кодекс, денежное обязательство, наличный расчёт, оплата по перечислению, исполнение обязательства.

Introducere și metodologia de cercetare

Regimul juridic de executare a obligațiilor pecuniare manifestă particularități în raport cu obligațiile nemonetare, această distincție devenind tot mai prezentă prin reglementări normative la nivel național, remarcabil implementate și prin reforma Codului civil intrată în vigoare la 1 martie 2019. Actualitatea acestui subiect este determinată de creșterea continuă a operațiunilor de plată fără numerar, accentuată tot mai pronunțat prin intermediul politicilor statale în domeniul efectuării plăților și dezvoltarea infrastructurii plăților fără numerar.

Elaborarea acestui articol a fost precedată de unele demersuri ale autorilor pentru modificarea prevederilor Codului civil, ceea ce subliniază originalitatea prezentului demers științific. Analiza literaturii străine și metoda de examinare comparativă cu regulile-model europene și internaționale are o importanță deosebită în conceptualizarea și interpretarea noilor modificări la Codul civil. În acest context, în pre-

zentul articol accentul este pus pe trasarea corelației dintre reglementările naționale comparativ cu textul și interpretarea regulilor-model din Proiectul Cadrelui Comun de Referință (DCFR) și a Principiilor Contractelor Comerciale Internaționale UNIDROIT („Principiile UNIDROIT” sau „PICC”).

Dreptul de a pretinde executarea obligației pecuniare

Orice obligație naște dreptul de a pretinde executarea acesteia. Regulile generale de executare a obligațiilor civile sunt aplicabile și obligațiilor pecuniare. Astfel, creditorul poate pretinde executarea obligației pecuniare în modul corespunzător, în termen, la locul și în quantumul stabilit.

În art. 7.2.1 din Principiile Contractelor Comerciale Internaționale (PICC sau „Principii”) elaborate de UNIDROIT [1] putem identifica o regulă generală privind executarea obligațiilor pecuniare, intitulată „Executarea obligației monetare” (*Performance*

of monetary obligation), care prevede: „Când o parte obligată să achite o sumă de bani nu execută, cealaltă parte poate cere plata” (*Where a party who is obliged to pay money does not do so, the other party may require payment*). Regula din acest articol vine să reitereze principiul general *pacta sunt servanda* și trasează distincția în privința executării obligațiilor monetare și nemonetare, acestea din urmă fiind reglementate în art. 7.2.2. din PICC.

În sistemul anglo-saxon, distincția dintre obligația de a plăti o sumă de bani și obligația de a executa o prestație alta decât plata unei sume de bani se distinge și prin expresii specifice: *action for an agreed sum* (acțiunea pentru suma agreeată) sau *action for the price* (acțiunea pentru preț), pe când executarea obligației nemonetare este exprimată ca *specific performance* (executarea specifică). În practica sistemului anglo-saxon această distincție este relevantă, deoarece remediul pentru obligația nemonetară este la discreția și echitatea judecătorului, pe când acțiunea pentru suma agreeată se bazează pe un drept adevărat (*true right*). Regula din art. 7.2.1. (precum și cea din art. 7.2.2) din PICC pornește de la premisa că partea prejudiciată are dreptul primar de a cere executarea obligației în forma inițială, atât monetară, cât și nemonetară, deși sunt aplicabile și unele excepții. [2, p. 884-885] În cadrul regimului juridic din Republica Moldova, până la reforma Codului civil, [3] nu am avut o regulă specială similară celei conținute în art. 7.2.1 din PICC, iar corespondentul analogic putea fi dedus din regulile generale privind executarea obligațiilor și efectele neexecutării obligațiilor. De la 1 martie 2019, art. 912 din noul Cod civil introduce regula specială cu privire la executarea silită a obligațiilor pecuniare, inspirată din prevederile art. III.-3:301 din DCFR. Astfel, conform art. 912 alin. (1) din Codul civil modificat, creditorul are dreptul de a obține plata silită a sumelor de bani datorate ajunse la scadență.

Totodată, alin. (2) al aceluiași articol stabilește câteva reguli speciale în ipoteza în care creditorul obligației pecuniare încă nu și-a executat plata. Așadar, în cazul în care creditorul încă nu a executat obligația corelativă (de exemplu: nu a livrat bunul, nu a dat spațiul în locațiune) pentru care se datorează plata și este clar că debitorul obligației pecuniare nu va dori să primească executarea, creditorul poate, cu toate acestea, să execute obligația corelativă și poate obține plata silită, cu excepția unuia dintre următoarele cazuri:

a) creditorul ar fi putut încheia un contract de substituție în condiții rezonabile fără eforturi sau cheltuieli semnificative;

b) silirea debitorului să primească executarea obligației corelative ar fi nerezonabilă, având în vedere circumstanțele.

Art. 912 vine să consacre regula că obligațiile pecuniare, de principiu, întotdeauna pot fi executate, fiind în concordanță și cu principiul general privind executarea în natură a obligațiilor. Comentariul la DCFR evidențiază că excepțiile stabilite în alin. (2) se găsesc mai rar la nivel național. Uneori ele sunt exprese, iar în alte cazuri la soluții similare s-a ajuns prin aplicarea principiului bunei-credințe. [4, p. 824]

Astfel, atunci când debitorul obligației pecuniare refuză primirea executării, creditorul obligației pecuniare urmează să evalueze posibilitatea de a încheia un contract de substituție. Dacă convenția de substituție poate fi încheiată în condiții rezonabile, fără eforturi sau cheltuieli semnificative, atunci creditorul nu poate face prestația către debitorul obligației pecuniare. Însă, aceasta nu îl limitează pe creditor să aplice alte remedii, cum ar fi plata despăgubirilor (art. 934 din Codul civil) și/sau obținerea diferenței de preț rezultate din încheierea contractului de substituție (art. 940 din Codul civil). De notat că, la aplicarea prevederilor privind încheierea contractului de substituție, creditorul urmează să

declare rezoluțiunea totală sau parțială a raportului contractual cu debitorul obligației pecuniare. Soluția respectivă oglindește prin această excepție condițiile unei economii de piață. În cazul în care condițiile de încheiere a unui contract de substituie nu sunt rezonabile sau implică eforturi sau cheltuieli semnificative, debitorul nu poate invoca excepția față de creditor.

Litera b) stabilește testul conform căruia executarea către debitor ar fi nerezonabilă, având în vedere circumstanțele. Cu titlu de exemplu, putem evidenția situația în următoarele circumstanțe. În perioada 17 martie – 15 mai 2020, în Republica Moldova a fost declarată stare de urgență în legătură cu răspândirea virusului COVID-19. [5] Însă, pe 13 martie 2020, prin Hotărârea Comisiei Naționale Extraordinare pentru Sănătate Publică [6] au fost sistate cursele regulate spre mai multe țări din Uniunea Europeană. Contractul de locațiune a unui apartament este încheiat la 1 februarie 2020 pentru perioada de sejur al locatarului (om de afaceri, cetățean italian) dintre 20 mai și 5 iunie 2020. La 18 martie 2020 locatarul informează locatorul despre pierderea interesului de a închiria apartamentul, deoarece toate întâlnirile de afaceri au fost deja amânate pentru o perioadă nedeterminată, iar scopul călătoriei nu mai poate fi realizat. În astfel de circumstanțe impunerea locatarului de a primi în locațiune apartamentul poate fi estimată ca fiind nerezonabilă, iar locatorul nu poate pretinde executarea obligației pecuniare de la locatar. Însă, și în acest caz, dreptul locatorului de a cere plata despăgubirilor nu este exclus.

În ambele excepții nu este exclus ca să exercite creditorul dreptul garantat prin garanție autonomă, cum ar fi o garanție bancară. [7, p. 826]

Urmează să subliniem că ambele excepții stabilite în art. 912 alin. (2) nu acoperă situația în care circumstanțele pot fi calificate ca unele care justifică neexecutarea, prevăzute în art. 903 și 904 din Codul civil.

Generalități cu privire la metoda de executare a obligației pecuniare

Abordând aspectul de executare a obligațiilor pecuniare, considerăm necesar să facem unele precizări terminologice, care au fost propuse de autori și transpuse în cadrul reformei de modificare a Codului civil. [8, p. 172-176] Anterior, art. 583 din Codul civil era intitulat „Executarea obligațiilor pecuniare” și crea o anumită confuzie conceptuală în raport cu conținutul său, coroborat cu alte prevederi din Codul civil. Astfel, expresia „executare a obligațiilor pecuniare” integrează mai multe aspecte juridice, inclusiv modul de executare, moneda de plată, locul de plată etc. Titlul a fost modificat în „Moneda de plată”, inclusiv au fost operate câteva modificări și completări apărute acum în art. 873. Totodată, reglementările nu acopereau metoda de plată. De notat că regulile-model contemporane operează distinct cu reglementările privind „metoda de plată” și „moneda de plată”. În acest context facem referință la prevederile din DCFR [9] și anume art. III.2:108 (*Metoda de plată*) și art. III.2:109 (*Moneda de plată*), precum și la PICC, și anume art. 6.1.7 (*Plata prin chec sau alt instrument*), art. 6.1.8 (*Plata prin transfer de fonduri*) și art. 6.1.9 (*Moneda de plată*). Aceste precizări terminologice ne vor ajuta, în continuare, să înțelegem mai bine contextul comentariilor și propunerilor implementate în reforma Codului civil al Republicii Moldova¹, ce vor fi descrise în secțiunile de mai jos.

Cu titlu de definiție generală, evidențiem că obligația pecuniară se execută prin transmiterea sau transferul sumei de bani, în quantumul stabilit, către creditor sau persoana împuternicită de acesta ori

¹ În luna mai 2017, autorul a prezentat în atenția Ministerului Justiției al Republicii Moldova unele propuneri de modificare a Codului civil, în contextul perioadei de consultații publice a proiectului de modificare a Codului civil și a cadrului conex. A se vedea scrisoarea semnată de autor, înregistrată la Ministerul Justiției în 26 mai 2017.

către persoana împuternicită prin lege sau hotărâre judecătorească să primească plata.

În practică, transmiterea sumei de bani poate avea loc atât prin **plata în numerar**, cât și **fără numerar**. Se consideră că plata în numerar este modalitatea de bază de executare a obligației pecuniare, [10, p. 119] însă aceasta devine tot mai regresivă prin implementarea instrumentelor scripturale de transfer al creanțelor pecuniare. Dacă părțile au stabilit modul de efectuare a plății prin contract, atunci prevederile contractului sunt aplicabile modului de plată. În situația în care nu există înțelegerea părților, debitorul și creditorul pot avea divergențe privind modul de efectuare a plății.

Codul civil al Republicii Moldova, anterior, nu conținea vreo regulă generală privind metoda de plată: în numerar, transfer sau prin alte modalități. Demersurile noastre de completare a proiectului de modificare a Codului civil au impulsivat introducerea unor prevederi care oferă o reglementare generală cu privire la metoda de plată și momentul de executare a obligației pecuniare. Inițial, proiectul propunea un alineat nou la redacția anterioară a art. 583 din Codul civil, și anume alin. (4) cu următorul cuprins: „Dacă plata se face prin transfer, obligația pecuniară se consideră executată la data la care suma de bani care a făcut obiectul plății a fost înregistrată în contul persoanei căreia trebuia să i se facă plata.” Propunerea este bine-venită, totuși nu suficientă, pentru a oferi răspuns la mai multe întrebări și cuprinde o reglementare relativ completă a regulilor generale privind metoda de plată a obligațiilor pecuniare.

Cu titlu de exemplu, am propus spre reflecție câteva întrebări cazuistice: Poate oare un vecin, care, periodic, împrumută bani în numerar de la alt vecin, să transfere datoria pe un cont bancar al împrumutătorului dacă creditorul dorește, în mod cutumiar, să primească plata în numerar? Ce se întâmplă dacă creditorul a acceptat un titlu de credit

sau un alt instrument de plată care conține promisiunea de a plăti, dar plata nu i-a fost făcută? Dacă un profesionist datorează plata pentru servicii altui profesionist, pe ce cont bancar debitorul poate face transferul atunci când cunoaște două sau mai multe conturi bancare ale creditorului? Din ce moment se consideră efectuată plata: din momentul emiterii ordinului de plată, efectuării transferului, din momentul recepționării transferului de către creditor sau banca creditorului? Pentru a oferi răspunsuri clare la astfel de întrebări și a asigura un cadru de reglementare general referitor la metoda de executare a obligațiilor pecuniare, Codul civil a fost completat cu un art. 872. Răspunsurile la aceste întrebări le vom aborda în cele ce urmează, precum și vom efectua o analiză a noilor reglementări din Codul civil.

Plata obligației pecuniare în numerar

Plata în numerar are loc prin transmiterea din partea debitorului către creditor a mijloacelor bănești rezultate din obligația pecuniară. În legislația noastră nu am identificat o definiție a plății în numerar, dar aceasta poate fi dedusă din semnificația operațiunii și multitudinea prevederilor legale de referință. De exemplu, art. 2 alin. (1) pct. 1) din Legea nr. 114/2012 privind serviciile de plată și moneda electronică, [11] prevede: „prezenta lege nu se aplică operațiunilor de plată efectuate exclusiv în numerar direct de la plătitor către beneficiarul plății, fără intervenția unui intermediar”. În această prevedere expresia „direct de la plătitor către beneficiar” poate fi concludentă pentru a interpreta operațiunea plății în numerar. Un alt exemplu sunt prevederile privind operațiunile băncilor de încasare și eliberare a numerarului reglementate în pct. 3.1 din Regulamentul cu privire la operațiunile cu numerar în băncile din Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Băncii Naționale a Moldovei nr.200 din 27 iulie 2006. [12] În viziunea noastră, plata în

numerar a unei obligații pecuniare poate fi definită ca fiind transmiterea materială (fizică) a semnelor monetare de către debitor creditorului. Aceasta are la bază remiterea proprietății (Eigentum) și posesiei (Besitz) asupra semnelor monetare. [13, pag 119] S-a observat că în majoritatea jurisdicțiilor plata în numerar este regulă. Debitorul poate să utilizeze altă formă de plată doar dacă creditorul, în mod expres sau implicit, și-a dat acordul. Totuși, acest imperativ este des interpretat cu îngăduință, bazându-se pe prezumția că metodele alternative, și în special plata prin transferul sumelor, au fost agreate între părți. Pe de altă parte, un număr relativ mic de state oferă actualmente debitorului dreptul de a efectua plata prin metode fără numerar, cu unele excepții. [14, p. 756-757]

Prevederile din Codul civil al Republicii Moldova, până la reformă, nu ofereau răspuns clar cum urmează să procedeze debitorul atunci când are de plătit o sumă de bani. Conținutul art. 302 (acum art. 479) din Codul civil putea oferi drept argument că plata trebuie să fie efectuată în numerar, deoarece prevede că leul moldovenesc este mijloc legal de plată, obligatoriu pentru recepționare pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Dar această prevedere se referă la moneda de plată și nu oferă răspuns direct privind metoda de plată. În cadrul unor legi speciale putem găsi reglementări cu privire la metoda de plată. De exemplu, conform art. 8 alin. (5) din Legea cu privire la comerțul interior [15] în cazul comerțului *cash and carry*, plata pentru mărfurile achiziționate se face în numerar sau prin virament, la alegerea clientului. Din alte prevederi putem deduce concluzii privind practicarea metodei de plată. De exemplu, în calitate de măsură de reglementare a activității de antreprenariat, legiuitorul impune obligația agenților economici de instalare a terminalelor POS, ceea ce presupune acceptarea plăților prin card. Însă există și excepții, spre exemplu pentru activitățile desfășurate în sate (comune), dar nu

și pentru cele aflate în componența municipiilor și orașelor, după cum este prevăzut în pct. 2 ultim linie din articolul 7¹ din Legea cu privire la antreprenariat și întreprinderi. Totuși, chiar și în caz de instalare a terminalelor POS, persoanele fizice pot să efectueze plata în numerar.

Pe de altă parte, Legea cu privire la antreprenariat și întreprinderi impune obligații agenților economici, astfel art. 10 pct. 5) prevede sancțiuni pentru întreprinderi și organizații, indiferent de tipul lor de proprietate și forma de organizare juridică, care efectuează decontări în numerar în sumă ce depășește cumulativ 100 de mii de lei lunar, în baza obligațiilor lor financiare, încălcând modul stabilit de decontare prin virament, precum și care efectuează decontări în numerar și prin virament prin intermediari, indiferent de suma decontării efectuate.

Din examinarea regulilor-model din PICC și DCFR putem observa că este oferită o soluție flexibilă aspectelor evidențiate. Prevederea relevantă din PICC este în art. 6.1.7 alin. (1), care stabilește că: „Plata poate fi efectuată în orice formă utilizată în mod obișnuit în relațiile de afaceri la locul executării plății” (*Payment may be made in any form used in the ordinary course of business at the place for payment.*). O prevedere similară poate fi identificată și în art. III. – 2:108 din DCFR: „Plata banilor datorati poate fi efectuată prin orice metodă utilizată în cursul obișnuit al afacerii” (*Payment of money due may be made by any method used in the ordinary course of business.*). Astfel, atât PICC, cât și DCFR lasă la latitudinea debitorului alegerea modalității de plată. Debitorul poate să achite datoriile sale în orice formă care este obișnuită la locul executării. [17, p. 757]² Considerăm că o referință similară celor indicate mai sus era necesară a fi im-

² Merită de indicat că prevederea citată din DCFR nu se referă la „locul de plată”, așa cum este specificat în regula corespondentă din PICC.

plementată în prevederile Codului civil, ceea ce a și fost realizat. Astfel, art. 872 alin. (1) din Codul civil dispune: „Obligația pecuniară poate fi executată prin orice modalitate utilizată în mod obișnuit în relațiile respective la locul executării obligației.”

Plata obligației pecuniare fără numerar

Deși plata în numerar poate fi considerată ca metodă primară de executare a obligațiilor pecuniare, în literatura de specialitate, regulile-model din domeniul dreptului privat, politica statală și în practica comercială poate fi observată ponderea de acceptare a plății fără numerar ca fiind o plată valabilă pentru stingerea obligației pecuniare. În cadrul plăților fără numerar urmează să distingem plata făcută prin intermediul unui titlu de creanță pecuniară, cum ar fi cecul, cambia, biletul la ordin etc., și plata efectuată prin transfer prin intermediul prestatorilor de servicii de plată. După cum se notează în literatura de specialitate, orice plată fără numerar – cu excepția biletului la ordin (*Eigenwechsel, billet a ordre*) – implică o terță persoană acționând în calitate de intermediar și efectuând plata în numele debitorului. Astfel, o relație bilaterală devine o relație trilaterală și implică riscuri care nu apar în plata prin numerar. [18, p 756]

După cum am evidențiat mai sus, plata fără numerar ridică problema momentului: „Când se consideră obligația monetară executată?” În cadrul juridic național avem unele reglementări speciale dedicate unor instrumente de plată sau titluri de credit, cum ar fi regulile de plată în cazul cambiei (trata și biletul la ordin). [19] Înainte de reformă, Codul civil al Republicii Moldova nu cuprindea o reglementare unitară în ce moment și/sau în ce condiții obligația pecuniară urmează a fi considerată executată. Prevederea din art. 643 alin. (1) (acum art. 966) din Codul civil precum că „executarea stinge obligația numai în cazul în care este efectuată în modul corespunzător” pare să fie puțin concludentă

pentru a oferi răspuns uniform în cazul efectuării plății fără numerar.

În acest sens, considerăm relevant de a evidenția prevederile art. 6.1.7 alin. (1) și (2) din PICC (Plata prin cec sau alt instrument – *Payment by check or other instrument*), care stabilește: „(2) Totuși, creditorul care acceptă, în virtutea alineatului (1) sau voluntar, un cec, un alt ordin de a plăti sau o promisiune de a plăti este prezumat că a făcut astfel sub condiția că aceasta va fi onorată” ((2) *However, an obligee who accepts, either by virtue of paragraph (1) or voluntarily, a cheque, any other order to pay or a promise to pay, is presumed to do so only on condition that it will be honoured.*). O prevedere similară, dar cu unele accente diferite, putem observa în alin. (2) al art. III. – 2:108 din DCFR „(2) Un creditor care acceptă un cec sau alt ordin de plată sau o promisiune de plată este prezumat că a făcut astfel sub condiția că aceasta va fi onorată. Creditorul nu poate să execute obligația originală de plată cu excepția când ordinul sau promisiunea nu este onorată” ((2) *A creditor who accepts a cheque or other order to pay or a promise to pay is presumed to do so only on condition that it will be honoured. The creditor may not enforce the original obligation to pay unless the order or promise is not honoured.*”).

Comentariul oficial la PICC, cu referință la „alineatul (2)”, relevă că acesta stabilește un principiu general recunoscut, conform căruia acceptul creditorului față de un instrument care urmează a fi executat de către o instituție financiară sau o altă persoană (un terț sau debitorul însăși) este dat doar sub condiția că instrumentul va fi onorat. Prezumția poate fi uneori răsturnată prin obiceiuri. De exemplu, sunt țări unde eliberarea instrumentului, cum ar fi un cec certificat, cecuri bancare (*banker's drafts* sau *cashier cheques*), este considerată ca fiind plată efectuată de către debitor, având drept consecință că insolvabilitatea băncii este transferată către cre-

ditor. În astfel de țări, regula din art. 6.1.7. alin. (2) s-ar aplica numai așa-numitelor cecuri personale (*personal cheques*) (*Paragraph (2) states the generally recognised principle according to which the obligee's acceptance of an instrument that has to be honoured by a financial institution or another person (a third person or the obligor itself) is given only on condition that the instrument will actually be honoured. The presumption can sometimes be overturned by usages. There are for instance countries where delivery of instruments such as certified cheques, banker's drafts and cashier's cheques is considered as being equivalent to payment by the obligor, with the consequence that the risk of the bank's insolvency is transferred to the obligee. In such countries, the rule in Article 6.1.7 (2) would apply only to so-called personal cheques.*)

Prima propoziție din regula citată din DCFR reiterează aceeași prezumție ca și regula din PICC. În comentariul la DCFR se evidențiază că prima propoziție din alin. (2) este o prezumție, dar părțile ar putea prevedea altfel, expres sau tacit. Totuși, în propoziția a doua în regula din DCFR se specifică și o particularitate conform căreia creditorul nu poate să pretindă plata de la debitor decât după ce titlul de credit nu este onorat la scadență. Deci este o constrângere condiționată a creditorului de a aștepta executarea plății rezultate din instrumentul de plată. Totodată, autorii comentariului DCFR evidențiază că dacă creditorul nu îndeplinește pașii necesari pentru a primi plata conform dreptului rezultat în baza instrumentului de plată, atunci acesta nu poate să pretindă de la debitor plata prejudiciului suferit, dar va putea solicita executarea obligației principale. [20, p. 745-746] În viziunea noastră, specificarea din DCFR este bine-venită pentru claritate în ipoteza când creditorul încearcă să pretindă plata și prin alte metode. Deși regula nu este specificată în PICC, considerăm că aceeași soluție ar urma să fie găsită prin aplicarea PICC, deoarece nu

este reglementat un temei pentru un comportament ce ar permite creditorului să pretindă o plată concomitent după ce a acceptat plata prin cec sau alt instrument similar.

Am propus ca prevederi similare să fie introduse și în Codul civil al Republicii Moldova. Astfel, art. 872 alin. (2) și (3) din Codul civil dispun: „(2) Creditorul care acceptă plata prin utilizarea unui instrument de plată, titlu de creanță sau a oricărui alt instrument conținând o promisiune de plată se prezumă că acceptă executarea sub condiția că plata va fi efectuată. (3) Cu excepția cazului când creditorul a indicat un anumit cont, efectuarea plății prin transfer poate fi făcută la orice cont deschis pe numele creditorului pe care acesta l-a făcut cunoscut.”

În continuare, atragem atenția că PICC conține un articol separat dedicat plății prin transfer, și anume art. 6.1.8 (Plata prin transfer de fonduri – *Payment by funds transfer*), ceea ce nu găsim în prevederile DCFR. Totuși, din comentariul la DCFR poate fi observat că plata efectuată prin transfer bancar urmează a fi încadrată în prevederea generală din art. III. - 2:108 alin. (1) din DCFR. [21, p. 744] Considerăm că art. 6.1.8 din PICC detaliază unele aspecte practice și teoretice relevante pentru executarea obligațiilor monetare.

S-a evidențiat că alin. (2) se preocupă de o problemă dificilă, și anume când obligația pecuniară urmează a fi considerată executată. Alegerea unei soluții satisfăcătoare a fost în centrul unor controverse considerabile în multe țări și forumuri internaționale. [22] De fapt, în practică ar putea apărea patru momente când obligația poate fi considerată executată, și anume: (1) când debitorul a dat ordinul de plată; (2) când prestatorul de servicii de plată al debitorului a dispus efectuarea transferului; (3) când prestatorul de servicii de plată al creditorului a primit fondurile; sau (4) când fondurile au fost înregistrate în contul creditorului. În art.

872 alin. (4) din Codul civil a fost introdusă soluția de la punctul (3), textul având următorul cuprins: „Dacă plata se face prin transfer, obligația pecuniară se consideră executată la data la care suma de bani care a făcut obiectul plății a fost înregistrată în contul prestatorului de servicii de plată al persoanei căreia trebuia să i se facă plata.” Soluția este preluată din art. 6.1.8 din PICC. În ipoteza din PICC obligația urmează a fi considerată executată atunci când transferul a devenit efectiv (*becomes effective*) la instituția financiară a creditorului (*In case of payment by a transfer the obligation of the obligor is discharged when the transfer to the obligee's financial institution becomes effective.*). În plan comparativ, evidențiem că DCFR nu se referă la această problematică. Așadar, transferul devenit efectiv la instituția financiară nu presupune imediat și transferul pe contul creditorului. Argumentul principal evidențiat în comentariul oficial la PICC rezidă în identificarea elementului că instituția financiară acționează în calitate de agent al creditorului. În acest context, evidențiem că, pe lângă aspectul formal de considerare a obligației pecuniare executate prin transfer, este de o relevanță practică circumstanța de insolvabilitate a instituției financiare, risc care poate afecta partea în funcție de stingerea sau nu a obligației monetare.

Referințe bibliografice

1. Principiile Contractelor Comerciale Internaționale (Principles of Commercial International Contracts – PICC) ale Institutului Internațional pentru Unificarea Dreptului Privat (International Institute for Unification of Private Law – UNIDROIT) și comentariul oficial la PICC, ediția 2016, pot fi accesate [citată 12.12.2020]. Disponibil on-line: <https://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2016>.

2. SCHELHAAS, H. *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Second edition, edited by Stefan Vogenauer. Ox-

ford University Press, 2015, pp. 884–885. ISBN 978-0-19-870262-7.

3. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 66-75, art. 132.

4. A se vedea comentariul la art. III.–3:301 DCFR. Von Bar, Ch., Clive, E. et.al. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR) Full Edition*. Vol. I. Pregătit de Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group). Oxford University Press, 2010, p. 824. ISBN 978-0-19-957385-1.

5. Hotărârea Parlamentului nr. 55/2020 privind declararea stării de urgență. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 86, art. 96.

6. Hotărârea Comisiei Naționale Extraordinare pentru Sănătate Publică nr. 7 din 13 martie 2020 privind evoluția situației epidemiologice a infecției COVID-19. https://gov.md/sites/default/files/hot_cnesp_nr.7_anexa.pdf (vizitata pe 12.12.2020).

7. VON BAR, Ch., CLIVE, E. et.al., *op. cit.*, p. 826

8. Palamarciuc, Vl. *Reguli de executare a obligațiilor pecuniare – Propuneri de completare a Codului civil al Republicii Moldova*. Rezumate ale comunicărilor de la Conferința științifică națională cu participare internațională, 9-10 noiembrie, 2017. Chișinău: CEP USM, 2017, pp. 172–176. ISBN 978-9975-71-812-7.

9. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR) Full Edition*. Pregătit de Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group), elaborat de Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group), 2009.

10. VON STAUDINGERS, J., SCHMIDT, K. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Zweites Buch Recht der Schuldverhältnisse §§ 244-248 (Geldrecht)*. Dreizehnte Bearbeitung, 1997, von Blaschczok Andreas, Schmidt Karsten, Vorbem zu §§ 244, D 2, D 27, c. 37. p. 119. ISBN 3-8059-0784-2.

11. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 193-197, art. 661.

12. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 120-123, art. 441.

13. VON STAUDINGERS, J., SCHMIDT, K., *op. cit.*

14. YESIM, A. *Commentary on UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts*. Second Edition. Edited by Stefan Vogenauer. Oxford University Press, 2015, pp. 756–757. ISBN 9781509912971.

15. Legea nr. 231/2010 cu privire la comerțul interior. Republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 265-276, art. 571.

16. A se vedea art. 7¹ din Legea nr. 845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi. În: *Monitorul Parlamentului Republicii Moldova*, 1994, nr. 2, art. 33.

17. YESIM, A., *op. cit.*, p. 757.

18. YESIM, A., *op. cit.*, p. 756.

19. Legea cambiei nr. 1527/1993. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1993, nr. 10, art. 285.

20. VON BAR, Ch., CLIVE, E. et. al., *op. cit.*

21. VON BAR, Ch., CLIVE, E. et.al., *op. cit.* În comentariu, autorii fac referință expresă la transferul bancar.

22. A se vedea comentariul oficial la PICC, art. 6.1.8. [citat 12.12.2020]. Disponibil on-line <https://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2016>